

ժամանակին՝ հետաժողով կ'ըլլար՝ կարելի՛
եղածին չափ ընտրանք ի գործ դնել։

Այս ամէնը նկատելէ վերջ՝ յարմար չէ՞
իրեն յատկացնել աւետարանական խօսքը՝
թէ « Զայս ասեմք և գտնու ոչ սնցունել » :
Եւ անշուշտ այս հիանալի սկզբունքէն
զրոգուած՝ մինչ մէկ կողմանէ կը քարոզէր
հին խաղերուն հանդէպ պատշաճ յարգանքն
ու յարգը՝ միւս կողմանէ ուսումնասիրաց
կը դառնար ըսելու. « Մէջ լոյս եւ եր առ-
նույ ուղղակի երոպոսկան երթալից նայնու-
գրութիւնը, որով նախնական, անարատ,
անաղարտ կը մնային մեր Հայրց յիշատակը,
և ժամկէտային և ամենուրեք յերեւոյնի և
մատուցի կը յիշեիք... կը գտնեիք ի նմա
և երոպոսկան երգահանք իրենց եր յովք
մը՝ մէկն հանելու նորանոր Այտանքի » :
Ահա ուրեմն հանդիսաւոր ապացոյցը
կիւրեղեան Գերապայծառի մտաց լայնա-
խոհ տեսութեան։

Այո՛, խաղերու լուսարանութեան զը-
ժուարին գործին մէջ կը նախատեսէր իր
զմանց կարծրապինդ ժայռեր. բայց ընկեր-
ւնքիւ բնաւ Չէր ուշանար միւս կողմանէ հա-
մարմար յորդոր և հրաւէր կարդալու Հայ
երաժշտականներուն՝ ո՛չ միայն գործածե-
լու Եւրոպ. Զայնագրութիւնը մեր եկեղ.
երաժշտութեան համար՝ այլ և մտցնելու
բազմաձայն պոստարագն ու երգեհոնը մեր

տաճարներու սեմերէն ներս։ Այսպէս ցոյց
կու տար հաշտ վերաբերմունք մը ժամա-
նակի արդար պահանջին, ինչ որ յօդուա-
ծաշարքիս մէջ հետզհետէ պիտի պարզուի։

Հ. Ղ. ՏԱՅՏԵՆ

(Շարունակելի)

ԳՐԻՔԵՐԸ ԶԱՅՆԵՐՈՒ ԹԱՐԻՄԱՆՈՒԱՐ

□ ○ □

Գտնուեցաւ քայմաստիս գործի (Opuscolo) ա.
մուստիք մտքեմայ մը, որ կ'ըլլար թոյլ կու տայ
իր սիրած գրքերուն թարգմանութիւնը լսելու՝
շնորհիւ իրարմ տարբեր կարգ մը ծայմերու իւ-
րաքանչիւր գրքի ըմբիցումիմ։

Գիտը կատարած է ՏՈՐԳ. Ֆորմիէ տ'Ալպ.
կատարելագործութիւն՝ Նլաստովի մեքեմակամ շի-
մութեամբ չառատութեամ մը կողմէ. Այս կեր-
պով կարելի կը դարձնէ ըմբիցումու որ և է գիրք
կամ՝ որպէս գիրք։

Խմորը կը կայմայ գիրքը իր ճշգրիտ դիրքիմ
մէջ ազուցամեղում և ակամջիթ՝ հեռաձայնի ըմ-
կալու մը դմիւն վրայ. մնացածը գործիքն է
որ կը կատարէ. քայմաստիս գործիքն զխաւոր
սկզբունքը ամփոստադակամ աւել գործածելում
մէջ կը կայմայ, որ քիմիկամ գոյացութիւն
մէջ, և որում ելեկտրական հաղորդակցութիւնը
իր ֆիզիկական երևոյթներէ միտմ մէջ (որոմք
գորշագոյմ բերեղմեր հմ) կը փոխուի լուսոյ
քամակութեամ համեմատ, որում դիմաց կը դրուի
ամ. փոփոխելով լուսոյ թրթուրմները որ կը ըս-
տացուի փոքրիկ ելեքտրական կամթեղով մը,
— որ դրուած է ծակոտեղծ ու շրջում սկսաւ.
նակի մը վրայ — յառաջ կու գամ մօթմներ
գամագամ եղանակափոխութեամբ ու երկարու-
թեամբ, որոմք կը փոխամցուի հեռաձայնակամ
ըմկալուէն ըստ այմմ՝ որ լոյսը տպագրութեամ
զերիում վրայն է կ'ամցնի. Ունկմորիմ լսածը երա-
ժշտական հասարակ ծայմաստիքմիմ ծայմերիմ
եմ. Ջոր օրիմակ եթէ լոյսն ամցնի Կ գրիմ վրա-
յէմ՝ ըմկալուէն կ'արտադրէ sol mi re, do re
մի sol շարքը. Այրութեմի մէմ որ գրիմ կը հա-
մապատասխամէ որոշեալ ծայմ մը՝ առանձիմ
կամ մերժեղմակալ. ու երբ կ'ըլլը սորված է
այս երաժշտական այրութեմը՝ այլևս իր տրա-
մագրութեամ տակ կ'ունեմայ բոլոր գրքերը.

* * *

1. Հոս աւելորդ չեմ համարիր յիշատակել այն եր-
գախոսն բանաստեղծիքը՝ զոր տարիներ առաջ (1912,
Յունիս 30) կատարեցի ի Հոգով՝ Սըր. Երաժշտութեան
Փահաճարայեանական Բարձրագոյն Վարժարանին մէջ,
ի ներկայացման նշանաւոր երգահաններու և բազմա-
թիւ երաժշտաւորներու հետ միջանկալ քանի մը ազ-
գային և օտար եղանակներով՝ երբ կ'աւարտէի համեմա-
տութեան՝ երգելով նաև Հայ հիւնդեղու Մեծ Պահոց
վերջին ուրբաթու « Յոյս իմ ի մահուորեմ » հրաշքի
ստեղծիք՝ իսկոյն բեմ փութալով Ս. Պետրոսի հոգակա-
ւոր « Գարգա Գոսպոս մեծանուն կառավարել — Երգա-
հան Հրամ. Իրենցդ Պոչեցիք՝ ուղղակի կը հարցնէր.
Թէ ունէի՞ք սրգեցոց այդ երգը եւրոպական նօթագրու-
թեամբ. Եւ ասիկայ ուրիշ բանի համար չէր՝ բայց եթէ
որովեան զստեմ էր ստուգել « Երբ քովք մը — ըստ ան-
զրապարձութեան Գերդ. Կերեղեանի — մէկն հանելու
համար երգեմ » ... պատարագի երգիք, մեղեդիներ և
այլն։